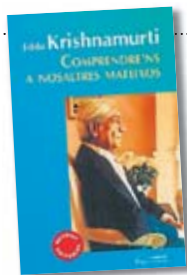

ESTILS

Comprendre's una mica a nosaltres mateixos

“¿Per què vivim en aquesta sensació de dualitat, generant conflictes i guerres? ¿És possible que visquem una vida en què aquesta dualitat desaparegui completament? Si això no és possible, llavors continuarem en guerra, vostè amb les seves opinions, creences, dogmes i conclusions

particulars, i jo amb els meus, de manera que mai no es produirà una comunicació vertadera”. Així comença la primera de les xerrades que Jiddu Krishnamurti va fer a l'Escola de Brockwood Park (1979) i que Pagès Editors ha editat en català: *Comprendre's a nosaltres mateixos*.

Drets humans o drets

DÍDAC P. LAGARRIGA
BARCELONA

En els últims anys, el món sencer viu la retransmissió en directe de fenòmens globals que enllacen religió i violència. Al mateix temps, els drets humans s'han convertit en un discurs intocable per fer front a tota aquesta barbàrie documentada i exhibida constantment des dels mitjans de comunicació. Des d'aquesta òptica, és evident la incompatibilitat entre uns valors religiosos aplicats políticament de manera particularista i la retòrica dels drets humans presentats com els màxims exponentes dels valors universals. Sembla que l'espiritualitat s'ha de viure com una pràctica privada i despolititzada i que qualsevol proposta pública feta en nom de la religió sigui repressiva i injusta. Però, ¿no pot ser que la realitat sigui més complexa i el món més divers del que ens assegura aquest imaginari?

Boaventura de Sousa Santos (Portugal, 1940) és un dels acadèmics i investigadors més importants a l'àrea de la sociologia jurídica a escala mundial. Doctor en sociologia del dret per la Universitat de Yale i professor catedràtic de sociologia a la Universitat de Coïmbra, és una figura clau de les ciències socials. Defensor de formes de democràcia participativa, té una especial popularitat en l'àmbit de l'activisme social per la seva implicació, des dels inicis, en el Fòrum Social Mundial. Aquesta trajectòria el fa una persona molt vàlida per parlar dels drets humans i de l'hegemonia que ocupen en el món actual. ¿Els drets humans són universals i immutables? ¿Hi ha lloc per a altres propostes en què la dignitat humana prengui un valor religiós?

Activisme religiós i drets humans

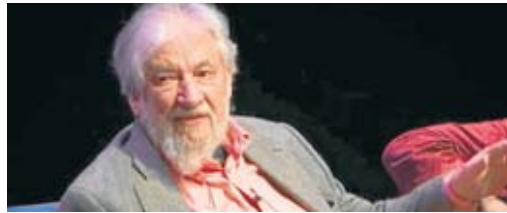
Conscient dels prejudicis que fins i tot apareixen en el mateix moviment altermundista quan es barreja religió i política, va decidir escriure les seves reflexions en un llibre que s'ha publicat recentment i que, de manera gràfica, ha titulat *Si Dios fue un activista de los derechos humanos* (Editorial Trotta). Aquí es fa resó de l'aparició, en les últimes dècades, de les teologies polítiques que reivindiquen la religió com a element constitutiu de la vida pública. Un fenomen global i divers en què trobem, per exemple, els moviments

¿Els drets humans són universals i immutables?
¿Hi ha lloc per a altres propostes en què la dignitat humana prengui un valor religiós?

El viatge interior com a recerca de sentit

Un col·loqui organitzat per Espai per Tu (Granol·lers) sobre el llibre *El viaje interior en los clásicos de Oriente* amb el seu autor Claudio Naranjo i els terapeutes Joan Garriga, F. Elizalde i P. Peñarrubia. Contes universals que descriuen la recerca de la consciència: youtube.com/watch?v=rX-kXMrb22Q.

La cita de la setmana

La nostra missió no és esbrinar el secret de la rosa, sinó, potser, nedar en l'encís de la rosa. Aixequem el nostre campament darrere del saber

Sohrab Sepehrí, poeta d'Iran (1928-1980)

divins?

indigenistes de l'Amèrica Llatina, les associacions pageses de l'Àfrica i de l'Àsia i la insurgència islàmica.

Per saber si, malgrat el tòpic, aquestes teologies poden ser compatibles amb els drets humans, De Sousa Santos planteja una crítica al monopoli ètic amb què es presenten els drets humans, nascuts en un territori molt concret (Occident) i “amb unes carències teòriques i analítiques que no li permeten adoptar una posició creïble respecte a aquests moviments [...] ni, cosa que és pitjor, considera prioritari fer-ho. Tendeix a aplicar de manera uniforme la mateixa recepta abstracta, amb l'esperança que, així, la natura de les ideologies alternatives o els universos simbòlics quedin reduïts a especificacions locals sense cap impacte en el cànon universal dels drets humans”.

D'aquesta manera, “només una concepció contrahegemònica dels drets humans pot estar a l'altura d'aquests reptes”, ja que s'escapa del convencionalisme de façana en què s'han convertit els discursos teòrics (sense pràctica real) dels drets humans hegemònics, sotmesos a una autèntica banalització i instrumentalització. Això no significa abandonar-los, sinó reconstruir-los, fins i tot reinventar-los, perquè puguin ser més útils en les respostes a les injustícies i reconèixer altres respostes per obrir-se a l'intercanvi enriquidor de polítiques que tenen com a eix la dignitat humana.

Malauradament, no totes les teologies polítiques tenen aquest eix centrat en la dignitat i la justícia, de la mateixa manera que hi ha una religió d'opressors i una altra d'oprimits. Per això, De Sousa Santos diferencia també les teologies polítiques de caràcter reaccionari i fonamentalista de les pluralistes i progressistes. En les primeres, ideologies aparentment oposades com els integristes islàmics, hindús, jueus, budistes o cristians tenen nombroses similituds, i encaixen en la globalització neoliberal “en mostrar les mateixes dinàmiques destructives” i compartir un mateix sistema econòmic. De fet, “les condicions econòmiques, socials, polítiques i culturals predominants en el món d'avui tendeixen a impedir el sorgiment de les teologies d'alliberament i a promoure teologies conservadores o reaccionàries”. Malgrat això, les experiències religioses pluralistes, que no busquen una finalitat pròpia, poden “ajudar

a recuperar la humanitat dels drets humans”, un fet que els enforteix, amplia i radicalitza a través de l'experiència religiosa que dota l'ésser humà de sentit i transcendència. No en va, com recorda el mateix De Sousa, “en els últims 40 anys, molts dels activistes dels drets humans que han pagat amb les seves vides l'esforç que van posar en les lluites per la justícia social eren adeptes de la teologia de l'alliberament en una de les seves múltiples versions”. A més de proporcionar significats profunds a la defensa dels drets humans, les teologies polítiques pluralistes tenen també el revulsiu de

CONSCIÈNCIA D'ARA
Cada dijous

I la setmana que ve:
Espiritualitat infantil, l'estat natural

l'espiritualitat, que no es viu com una voluntat individual de renunciar i apartar-se del món –com en les teologies tradicionalistes–, sinó col·lectiva, com a generadora “d'una poderosa energia motivadora que, si es canalitza cap a la transformació social, pot reforçar la credibilitat de les visions que mobilitzen els activistes i enfortir la seva voluntat”. En aquest sentit, la lluita no només es desenvolupa a l'exterior i des d'una òptica material, i inclou també l'interior de cadascú i l'àmbit intangible. —

GETTY IMAGES

Rectificar els noms de les paraules quan es desgasten

Opinió

IGNASI MORETA
ESCRITOR I EDITOR

El pas del temps passa factura als objectes, però també a les paraules. Restaurar un edifici pot arribar a ser més fàcil que recuperar una paraula desgastada per l'ús. Per això Confuci proposava rectificar els noms quan es desgasten. En resum: la religió és entesa com “allò de què ens vam haver d'alliberar”. Molts gurus del nostre temps han entès que la paraula *religió* està gastada, i la substitueixen per mots alternatius: *tradicions de saviesa, cultiu de la interioritat, formes d'espiritualitat...* Són expressions que ajuden a desconnotar, però que tenen cert regust de succedani. És

com eludir els problemes amb una dubtosa drecera, en lloc de fer-hi front directament. Potser encara hi ha salvació per a la paraula *religió*, a condició –però– que l'alliberem de les impureses que s'hi han adherit. No podem identificar, com es fa massa sovint, religió amb *establishment* religiós. Si estem d'acord que l'ésser humà és un ésser finit capaç d'infinir, la religió pot ser entesa com tot el que té a veure amb l'aproximació, sempre a les pal·lentes, a aquesta realitat infinita que amb prou feines intuïm. En aquesta difícil interacció entre el finit que som i l'infinir que anhelem, els sistemes religiosos convencionals poden ser un ajut, però també un autèntic destorb. Deixar de confondre la recerca religiosa amb les institucions que han pretès vehicular-la pot ser el primer pas per a la confuciana rectificació dels noms. —

Associacions
Restaurar un edifici pot arribar a ser més fàcil que recuperar una paraula desgastada per l'ús: per això Confuci proposava rectificar els noms quan es desgasten